

Oostwende College

Ondernemend leren

Programma van Toetsing en Afsluiting 2023/2024 HAVO leerjaar 5

Dit PTA vermeldt alle informatie rond de tentamens die meetellen voor het Centraal Eindexamen (CE) en moet gezien worden in samenhang met het Examenreglement 2023/2024.

Inhoudsopgave

Nederlands	2
Engels	4
Wiskunde	6
Duits	7
Geschiedenis	9
Biologie	10
Economie	12
Bedrijfseconomie	13
LO	15
PWS/IBC	16

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: Nederlandse taal en literatuur

Inleiding

Bij het schoolvak Nederlands leer je taalvaardigheden die je als basis nodig hebt om te functioneren in het (vervolg)onderwijs en de samenleving. Het gaat om lezen, schrijven, mondelinge taalvaardigheid en argumentatieve vaardigheden. Daarnaast wordt ook de Nederlandse literatuur behandeld. Het schoolvak Nederlands kent de volgende domeinen: leesvaardigheid, mondelinge taalvaardigheid, Schrijfvaardigheid, Argumentatieve vaardigheden en oriëntatie op studie en beroep. Alle domeinen worden in een schooexamen getoetst. Het centraal examen toetst alleen domein A: subdomein A1 en A2 en domein D: betoog analyseren en beoordelen.

Methode

We gebruiken in havo 5 de methode Nieuw Nederlands Flex de 6e editie van uitgeverij Noordhoff. In havo 4 gebruiken we m.i.v. schooljaar 2023/2024 de 7e editie van de methode Nieuw Nederlands.

Eindtermen

SE:

Domein A Leesvaardigheid (subdomein A1 t/m A3)

Domein B Mondelinge taalvaardigheid

Domein C Schrijfvaardigheid

Domein D Argumentatieve vaardigheden

Domein E Literatuur (subdomein E1 t/m E3)

Domein F Oriëntatie op studie en beroep

CE:

Domein A: subdomein A1 en A2

Domein D: betoog analyseren en beoordelen.

Hulpmiddelen

Bij toetsen mag je een woordenboek Nederlands gebruiken, tenzij anders aangegeven. Daarnaast gebruik je een blauwe of zwarte pen om mee te schrijven.

Afwijkende regelingen

Wanneer je minder dan zes jaar in Nederland woont, mag je ook een woordenboek van je moedertaal-Nederlands gebruiken.

D1	HBO-taaltoets	
Moment:	P1 TW	Een toets met de onderdelen: lezen, formuleren, spelling, woordenschat en grammatica. Woordenboek niet toegestaan bij deze toets.
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	CE: A (1-3) SE: F	
Weefactor:	20	
D2	Voordracht	
Moment:	P1	Voordracht over een maatschappelijk onderwerp of historisch figuur
Tijdsduur:	15	
Wijze van toetsing:	Mondeling	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: B	
Weefactor:	15	
D3	Schrijfpdracht gedocumenteerd schrijven	
Moment:	2 TW	Schrijven van een betoog, uiteenzetting op betoog m.b.v. documentatie.
Tijdsduur:	70	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: C	
Weefactor:	15	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: Nederlandse taal en literatuur

D4 Leesvaardigheid
Moment: P2
Tijdsduur: 100
Wijze van toetsing: Schriftelijk
Type toets: School Examen
Herkansing: Ja
Eindtermen: CE: A(1-3) en D
Weegfactor: 15

Hoofdstuk 1.1 t/m 1.8 en hoofdstuk 2 NN

H1 Boek 7 t/m 10 lezen
Moment: P2
Tijdsduur: n.v.t.
Wijze van toetsing: Schriftelijk
Type toets: Handelingsdeel
Herkansing: Nee
Eindtermen: SE: E1
Weegfactor: 0

Een verslag van elk gelezen boek t.b.v. het mondeling tentamen literatuur.

D5 Argumenteren
Moment: P3 TW
Tijdsduur: 100
Wijze van toetsing: Schriftelijk
Type toets: School Examen
Herkansing: Ja
Eindtermen: CE: D
Weegfactor: 15

Hoofdstuk 1.7 en 6 NN

D6 Mondeling tentamen
Moment: P3
Tijdsduur: 15
Wijze van toetsing: Mondeling
Type toets: School Examen
Herkansing: Ja
Eindtermen: SE: E (1-3)
Weegfactor: 20

Mondeling tentamen over gelezen literaire werken (1 t/m 10), literaire begrippen en literatuurgeschiedenis. Op 1 maart moeten alle handelingsdelen zijn ingeleverd als voorwaarde voor deelname aan het tentamen.

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: Engelse taal en literatuur

Inleiding

De wereldtaal Engels komt vrijwel overal voor in de wereld om ons heen, of het nou op Internet, in het vervolgonderwijs, in internationale bedrijven, of met klanten op de markt is. Binnen het vak Engels is het doel dat leerlingen een bepaald niveau van het Europees Referentie Kader (ERK) behalen op de examendomeinen die hieronder beschreven worden.

Toch zal Engels op het Oostwende voor vrijwel alle leerlingen niet het eindpunt zijn, liever zien we Engels op school als een beginpunt: omdat je Engels zal blijven horen en zien zal je altijd blijven leren.

Methode

Stepping Stones (6e ed.)

Vaardigheden

Domein A Leesvaardigheid

Domein B Kijk-en luistervaardigheid

Domein C Gespreksvaardigheid

Domein D Schrijfvaardigheid

Domein E Literatuur

Domein F Oriëntatie op studie en beroep.

Hulpmiddelen

Bij schoolexamens leesvaardigheid is een woordenboek Engels-Nederlands, een woordenboek Nederlands-Engels en een woordenboek Nederlands toegestaan

Bijzondere/afwijkende regelingen

Voor de cito kijk- en luistertoets neemt de leerlingen zijn/haar eigen laptop en oortjes mee.

D1	Leesvaardigheid	
Moment:	P1 TW	Leesvaardigheid - examenteksten niveau B2 - WB E-N toegestaan
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	CE: A	
Weegfactor:	10	
D2	Schrijfvaardigheid	
Moment:	P1 TW	Schrijfvaardigheid, hierin toon je aan dat je kunt schrijven op niveau B1. WB N-E toegestaan
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: D	
Weegfactor:	25	
D3	Presentatie	
Moment:	P2	Presentatie - je geeft in groepjes een presentatie over een actueel onderwerp en zorgt ervoor dat hier in de klas een discussie over op gang komt.
Tijdsduur:	30	
Wijze van toetsing:	Mondeling	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: C1, F	
Weegfactor:	10	
D4	Literatuurtoets	
Moment:	P2 TW	Literatuurtoets - repetitie waarin je laat zien dat je de literaire werken die wij hebben gelezen in de afgelopen twee periodes hebt begrepen, kunt interpreteren en de verbinding naar de buitenwereld kunt leggen.
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: E, F	
Weegfactor:	10	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: Engelse taal en literatuur

D5 Kijk- en luistervaardigheid (CITO)

Moment: P3

Tijdsduur: 70

Wijze van toetsing: Schriftelijk

Type toets: School Examen

Herkansing: Ja

Eindtermen: SE: B

Weefactor: 25

Kijk- en Luistervaardigheid (CITO) - hierin toon je aan dat je kunt luisteren op niveau B2. De lengte van dit tentamen ligt tussen de 50-60 minuten. Je hebt hiervoor je eigen laptop + oortjes nodig.

D6 Gespreksvaardigheid

Moment: P3 TW

Tijdsduur: 30

Wijze van toetsing: Mondeling

Type toets: School Examen

Herkansing: Ja

Eindtermen: SE: C2, F

Weefactor: 20

Gespreksvaardigheid - je toont aan dat je een gesprek kunt voeren op minimaal niveau B1+. Onderwerp van het eerste deel van het gesprek is een boek uit de mediatheek (min. Niveau 5), in het tweede deel voer je een gesprek met een klasgenoot.

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: wiskunde A

Inleiding

Bij het vak wiskunde leer je vaardigheden die je nodig hebt voor het dagelijkse leven, zoals het kunnen rekenen met geld, meten en schatten, ruimtelijk inzicht en dergelijke. Verder leer je om op een logische manier te redeneren, voor een deel via afgesproken oplossingsmethoden en voor een deel via eigen creativiteit en inventiviteit.

Methode

Getal & Ruimte, Noordhoff, 12de editie

Eindtermen

A; Vaardigheden

B: Algebra en tellen

B1: Rekenen

B2: Algebra

B3: Telproblemen SE (havo 4)

Verbanden

C1: Tabellen

C2: Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden

C3: Formules met één of meer variabelen

C4: Lineaire verbanden

C5: Exponentiële verbanden

Verandering SE (havo 4)

Statistiek

E1: Presentaties van data interpreteren en beoordelen

E2: Data verwerken

E3: Data en verdelingen

E4: Statistische uitspraken doen

E5: Statistiek met ICT SE (havo 4)

(Sub)domein B3, D en E5 wordt getoetst in havo 4 (SE).

Algemene hulpmiddelen

Grafische Rekenmachine in de examenstand, geodriehoek, passer.

D3	Hoofdstuk 3 en 9	
Moment:	P1 TW	Schriftelijke toets over leerstof uit Hoofdstuk 3 en 9: Lineaire en Exponentiële verbanden. Hulpmiddelen: Grafische rekenmachine in examenstand. Woordenboek NL toegestaan.
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	CE: A, C4, C5	
Weefactor:	25	
D4	Hoofdstuk 2, 7 en 10	
Moment:	P2 TW	Schriftelijke toets over leerstof uit Hoofdstuk 2, 7 en 10: De statistische cyclus, Statistiek en beslissingen en Statistiek gebruiken. Hulpmiddelen: Grafische rekenmachine in examenstand. Woordenboek NL toegestaan.
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	CE: A, E1, E2, E3, E4, E5	
Weefactor:	30	
D5	Hoofdstuk 1, 2, 3, 6, 7, 9, 10 en 11	
Moment:	P3 TW	Schriftelijke toets over leerstof uit Hoofdstuk 1, 2, 3, 6, 7, 9, 10 en 11: Algemene vaardigheden, allerlei verbanden, algebra, statistiek. Hulpmiddelen: Grafische rekenmachine in examenstand. Woordenboek NL toegestaan.
Tijdsduur:	140	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	CE: A, B1, B2, C1, C2, C3, C4, C5, E1, E2, E3, E4, E5	
Weefactor:	30	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: Duitse taal en literatuur

Inleiding

Duits leren is om veel redenen waardevol: een vreemde taal leren doet sterk een beroep op creativiteit en draagt bij aan het opbouwen van zelfvertrouwen; de leerlingen leert zich (te durven) uiten in een andere taal.

De leerling krijgt ook een nieuwe, scherpere kijk op taal. Zo leer hij/zij nuances kennen tussen verschillende woorden en tijden en leert afwegen welk woord het beste in een bepaalde context gebruikt kan worden. Zo zorg hij/zij er bewust voor dat de communicatie met de Duitstalige gesprekspartner goed verloopt. Met deze taalbewuste bril op wordt geleerd om te focussen op relevante informatie en het herkennen van misleidende informatie. Een belangrijk aspect als het gaat om mediawijsheid en informatievaardigheden.

Methode:

Neue Kontakte, 7e editie / Uitgeverij Noordhoff

Eindtermen SE:

Domein B

Domein C

subdomein C1

subdomein C2

Domein D

subdomein D1

subdomein D2

Domein E

subdomein E1

subdomein E2

subdomein E3

Domein F

Eindtermen CE:

Domein A

Hulpmiddelen:

woordenboek Nederlands

H1	Woordenschat (Cito-woorden D-N)	
Moment:	P1	Woordenschat (Cito-woorden D-N) (deze woordenlijst wordt vanuit school verstrekt)
Tijdsduur:	30	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	Handelingsdeel	
Herkansing:	Nee	
Eindtermen:	SE: A/B/C/D	
Weefactor:	0	
D1	Literatuur	
Moment:	P1 TW	Literatuur (3-5 literaire werken: beargumenteerde mening, inhoudelijke vragen). Je literaire werken worden vanuit school verstrekt. Er kan verder gewerkt worden in het portfolio van 4havo
Tijdsduur:	70	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: E(1)	
Weefactor:	5	
D2	Leesvaardigheid	
Moment:	P2 TW	Leesvaardigheid (Examenteksten) Woordenboeken (N-D D-N)
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: A CE: A	
Weefactor:	20	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: Duitse taal en literatuur

D3	Schrijfvaardigheid	
Moment:	P2 TW	Schrijfvaardigheid (formeel/informeel/reactie/korte bericht)
Tijdsduur:	100	(Woordenboeken N-D D-N, grammaticakaart, Iln maken toets op computer)
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: D(1)/D(2)	
Weefactor:	25	

D4	Gespreksvaardigheid	
Moment:	P3 TW	Gespreksvaardigheid (Spreken en gesprek voeren: beschrijven, vertellen, adequaat reageren, discussieren en presenteren)
Tijdsduur:	15	
Wijze van toetsing:	Mondeling	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Nee	
Eindtermen:	SE: C(1)/C(2)/F	
Weefactor:	25	

D5	Luistervaardigheid CITO	
Moment:	P3 TW	Luistervaardigheid CITO (Kijk- en luistervaardigheid)
Tijdsduur:	70	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: B	
Weefactor:	25	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: geschiedenis

Inleiding

Geschiedenis in de Havo-bovenbouw beslaat de geschiedenis van jager en verzamelaars tot Nederland in de 21e eeuw en leert historische vaardigheden aan. In het examenjaar ligt de focus op de geschiedenis vanaf 1500 tot nu met historische verdieping op de onderwerpen: het Britse wereldrijk, Duitsland in de 20e eeuw en Nederland na 1948.

Methode: Feniks Thieme Meulenhoff

Hulpmiddelen: woordenboek bij het centraal examen

Bijzondere regelingen: geen

Methode: Feniks LNA

Verplichte examenstof (CE): A, B, C

Verplichte examenstof (SE): A, B, C, D

D3	Toets Tijdvak 5 t/m 9 + HC Het Britse Rijk	
Moment:	P1 TW	Toets Tijdvak 5 t/m 9 + Historische Context Het Britse Rijk
Tijdsduur:	100	1650-1900
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: A/B/C CE: A/B/C	
Weefactor:	20	
D4	Toets Tijdvak 5 t/m 10 + HC Duitsland	
Moment:	P2 TW	Toets Tijdvak 5 t/m 10 + Historische Context Duitsland in Europa 1918 - 1991
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: A/B/C/D CE: A/B/C/D	
Weefactor:	25	
D5	Toets HC Het moderne Nederland	
Moment:	P3 TW	Toets Historische Context Het moderne Nederland 1948 - 2008 Mondeling
Tijdsduur:	15	
Wijze van toetsing:	Mondeling	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: A/B CE: A/B	
Weefactor:	25	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: biologie

Inleiding

Biologie staat voor de leer van het leven. Je leert hoe het leven werkt op ieder organisatieniveau. Je leert over de samenhang met je omgeving en de verantwoordelijkheid van de mens daarvoor. Daarnaast leer je over erfelijkheid en hoe je afweersysteem werkt.

Methode:

Biologie voor Jou Max editie.

Eindtermen/kerndoelen SE vs CE

SE:

Domein A

Domein B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8

Domein C1, C2, C3

Domein D1, D2, D3, D4

Domein E1, E2, E3, E4

Domein F1, F2, F3

CE:

Domein A

Domein B2, B3, B4, B5, B7, B8

Domein C1

Domein D4

Domein E4

Domein F1, F2

Hulpmiddelen:

Woordenboek Nederlands

Rekenmachine.

BINAS (havo 5 6e editie)

BINAS (havo 3 7e editie)

D6	Toets thema 1 en 2	
Moment:	P1 TW	Thema 1(stofwisseling), Thema 2: (DNA) (schriftelijke toets in SE week) * Hulpmiddelen: BINAS, rekenmachine, NL woordenboek*
Tijdsduur:	140	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: B1, B2.1, B2.3, B3.2, B3.3, C1.1, C1.2, D1, E1, E2, E4.1, F1.1 t, F1.3 CE: B2 - B3 - C1 - E4	
Weefactor:	15	

D7	Portfolio thema 1 en 2	
Moment:	P1	Portfolio opdrachten thema 1 en thema 2 *deadline: vrijdag voorafgaand aan SE week 1*
Tijdsduur:	nvt	
Wijze van toetsing:	Praktische Opdracht	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: B1, B2.1, B2.3, B3.2, B3.3, C1.1, C1.2, D1, E1, E2, E4.1, F1.1 tm F1.3 CE: B2 - B3 - C1 - E4	
Weefactor:	5	

D8	Toets thema 3 en 4	
Moment:	P2 TW	Thema 3 (Vertering), Thema 4 (Transport) (schriftelijke toets in SE week) * Hulpmiddelen: BINAS, rekenmachine, NL woordenboek*
Tijdsduur:	140	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: B2.2, B2.3, B3.1, B3.4, B3.6 CE: B2, B3	
Weefactor:	20	

D9	Portfolio thema 3 en 4	
Moment:	P2	Portfolio opdrachten thema 3 en thema 4 *deadline: vrijdag voorafgaand aan SE week 2*
Tijdsduur:	nvt	
Wijze van toetsing:	Praktische Opdracht	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: B2.2, B2.3, B3.1, B3.4, B3.6 CE: B2, B3	
Weefactor:	5	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: biologie

D10 Praktische opdracht alvleessap en gal
Moment: P2 Praktische opdracht, alvleessap en gal (PO en natuurwetenschappelijk verslag) *deadline: vrijdag voorafgaand aan SE week 2*
Tijdsduur: nvt
Wijze van toetsing: Praktische Opdracht
Type toets: School Examen
Herkansing: Ja
Eindtermen: SE: A CE: A
Weefactor: 10

D11 Toets thema 5 en 6
Moment: P3 TW Thema 5 (Gaswisseling en Uitscheiding) en Thema 6 (Afweer) (schriftelijke toets in SE week) * Hulpmiddelen: BINAS, rekenmachine, NL woordenboek*
Tijdsduur: 140
Wijze van toetsing: Schriftelijk
Type toets: School Examen
Herkansing: Ja
Eindtermen: SE: B3.3, B3.5, B4.1, B5,1 CE: B3, B4, B5
Weefactor: 20

D12 Portfolio thema 5 en 6
Moment: P3 Portfolio opdrachten thema 5 en 6 *deadline: vrijdag voorafgaand aan SE week 3*
Tijdsduur: nvt
Wijze van toetsing: Praktische Opdracht
Type toets: School Examen
Herkansing: Ja
Eindtermen: SE: B3.3, B3.5, B4.1, B5,1 CE: B3, B4, B5
Weefactor: 5

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: economie

Inleiding

Het vak economie bereidt leerlingen voor op een adequate deelname aan het maatschappelijk verkeer. Dit betekent dat leerlingen met behulp van de belangrijkste economische concepten de economische verschijnselen in de maatschappij begrijpen, verschijnselen waar ze als persoon in de verschillende rollen binnen huishouden, bedrijven of overheidsinstellingen mee te maken krijgen en waarbinnen zij beslissingen moeten nemen of waar zij als lid van de (nationale en internationale) samenleving mee te maken krijgen." Voor de verwezenlijking van deze doelstelling worden er acht concepten onderscheiden die samen het vak economie omvatten. Het herkennen en toepassen van deze concepten in verschillende situaties vormt de kern van het vak.

Het gaat erom dat leerlingen de economische kijk aanleren: leren hoe ze de economische concepten in steeds nieuwe contexten kunnen toepassen. Het programma is erop gericht dat leerlingen de analogie tussen de uiteenlopende situaties gaan inzien." Kortom, een kandidaat moet komen tot een vorm van transfer van het geleerde: wat in de ene context is geleerd, moet in een andere context kunnen worden toegepast.

methode

Lesbrieven van het LWEO

eindtermen/kerndoelen SE vs CS(P)E

Eindtermen SE:

Domein A Vaardigheden

Domein B Concept Schaarste

Domein C Concept Ruil

Domein J Concept Onderzoek en experiment

Domein K Concept Keuzeonderwerpen

Eindtermen CE

Domein A Vaardigheden

Domein D Concept Markt

Domein E Concept Ruilen over tijd

Domein F Concept Samenwerken en onderhandelen

Domein G Concept Risico en Informatie

Domein H Concept Welvaart en Groei

Domein I Concept Goede tijden, Slechte Tijden

hulpmiddelen

Het basispakket.

NB: geen grafische rekenmachine en geen gebruik woordenboeken tijdens SE

bijzondere/afwijkende regelingen: nvt

D3	Lesbrieven M&O, V&A	
Moment:	P1 TW	Lesbrief Markt & Overheid, Lesbrief Vragers en Aanbieders H1
Tijdsduur:	100	tm H3 . Hulpmiddelen: gewone rekenmachine (=geen grafische rekenmachine)
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	CE: A, C, D	
Weefactor:	25	

D4	Lesbrieven V&U, J&O, V&A	
Moment:	P2 TW	Lesbrief Verdienen en Uitgeven, Lesbrief Jong & Oud ,
Tijdsduur:	100	Lesbrief Vragers en Aanbiers H5. Hulpmiddelen: gewone rekenmachine (=geen grafische rekenmachine)
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	CE: A, E,F, H, I	
Weefactor:	30	

D5	Lesbrieven E, W&W, V&A	
Moment:	P3 TW	Lesbrief Europa, Lesbrief Werk & Werkloosheid, Lesbrief
Tijdsduur:	100	Vragers en aanbieders H4. Hulpmiddelen: gewone rekenmachine (=geen grafische rekenmachine)
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	CE: A, I , E, G, H	
Weefactor:	30	

Inleiding

Bedrijfseconomie heet officieel 'bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid'. Er wordt ingegaan op situaties waar jij in je persoonlijke leven tegenaan kunt lopen, zoals sparen of beleggen, het opzetten van een bedrijf, maar ook het kopen van een huis of samenwonen en/of trouwen. Daarnaast gaat bedrijfseconomie over geld, geld binnen en tussen bedrijven, maar dus ook over geld in jouw persoonlijk leven. Je leert hoe bedrijven aan geld (vermogen) komen om hun investeringen te kunnen doen. Hoe ze met hun producten en diensten de markt kunnen veroveren en winstmaximalisatie na kunnen streven. Maar ook hoe bedrijven hun personeel tevreden kunnen houden met goede arbeidsvoorwaarden en een goede werkomgeving. We bestuderen financiële overzichten, zoals de balans en resultatenrekening om te beoordelen hoe een bedrijf/organisatie er financieel voorstaat. We duiken in de wereld van verschillende soorten bedrijven, zoals eenmanszaken, vennootschappen onder firma's, besloten en naamloze vennootschappen. Verder spelen bedrijfskundige vraagstukken, zoals investeren en overnames, ook een belangrijke rol.

methode

LWEO Bedrijfseconomie - lesbrieven

eindtermen/kerndoelen SE vs CSE

Eindtermen SE

A Vaardigheden

B Van persoon naar rechtspersoon

C1 Interne organisatie

D1 Investeren

E1 Doel en organisatie van marketingactiviteiten

H Keuzeonderwerpen

Eindtermen CE

A Vaardigheden

B Van persoon naar rechtspersoon

C2 Personeelsbeleid

D2 Financiering

E2 Marketingbeleid

G Verslaggeving

hulpmiddelen

normale rekenmachine (geen grafische) en Nederlands woordenboek

bijzondere/afwijkende regelingen

niet van toepassing

D4	Circulair Ondernemen	
Moment:	P1	Circulair Ondernemen - keuzeonderwerp (inleverdatum uiterlijk 31 oktober '23) * Hulpmiddelen: rekenmachine (geen grafische), NLwoordenboek*
Tijdsduur:	nvt	
Wijze van toetsing:	Praktische Opdracht	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: A, H	
Weegfactor:	5	
D5	Lesbrief Het Resultaat	
Moment:	P1 TW	Lesbrief Het Resultaat * Hulpmiddelen: rekenmachine (geen grafische), NLwoordenboek*
Tijdsduur:	100	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: A, F1, F2. CE: A, F1, F2	
Weegfactor:	25	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: bedrijfseconomie

D6	Lesbrief Financiering en Verslaggeving	
Moment:	P2 TW	Lesbrieven Financiering en Verslaggeving + Investeren *
Tijdsduur:	100	Hulpmiddelen: rekenmachine (geen grafische), NLwoordenboek*
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: A, B3, B4, D2, G. CE: A, B3, B4, D2, G	
Weegfactor:	25	

D7	Lesbrieven Investeren, Financiële zelfredzaamheid (gedeelte) + Bedrijf starten (gedeelte)	
Moment:	P3 TW	Herhaling van een selectie van de lesbrieven Financiële zelfredzaamheid en Bedrijf Starten. Betreft de onderwerpen die nog niet zijn afgenomen in SE havo vier: gehele lesbrief Financiële zelfredzaamheid en 1e twee hoofdstukken Bedrijf Starten. * Hulpmiddelen: rekenmachine (geen grafische), NLwoordenboek*
Tijdsduur:	140	
Wijze van toetsing:	Schriftelijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	SE: A, B1, B2, B3, B4, D, F. CE: A, B1, B2, B3, B4, D2, F	
Weegfactor:	30	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: lich. opvoeding

Inleiding

Het vak lichamelijke opvoeding wordt gebruikt om fysieke inspanning aan te moedigen door middel van het uitoefenen van verschillende sporten. Het vergroot de conditie en gezondheid van de leerling en het verbetert teamopbouw, samenwerking, sportiviteit en eerlijk spel.

H1	Sportorientatie	
Moment:	P2	Activiteiten extern, beoordeling op inzet en aanwezigheid.
Tijdsduur:	nvt	Inclusief herhalingslessen reanimatie.
Wijze van toetsing:	Praktijk	
Type toets:	Handelingsdeel	
Herkansing:	Ja	
Eindtermen:	A, B, D, E	
Weegfactor:	0	

Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO 5

Vak: Profielwerkstuk

Inleiding

In havo vier (half jaar) volgen alle leerlingen met het E&M profiel het International Business Programma. De rode draad van dit programma is ondernemerschap en wordt ingevuld met het Jong Ondernemen programma (Junior Company), onderzoeksvaardigheden, de HBO module en diverse aanvullende modules. Deze HBO module wordt gegeven door de Christelijke Hogeschool Ede. De aanvullende modules zijn onder andere: solliciteren, drama, presentatie/psychologie/communicatie, burgerschap, AED/reanimatie en werken met spreadsheets.

Dit programma beslaat gemiddeld 4 x 70 minuten per week en is op 1 vaste dag.

Binnen het Oostwende is dit IBC programma en de eindproducten die hierbij worden gemaakt vormen het profielwerkstuk van onze Havo leerlingen.

D4	Onderzoeksvaardigheden	
Moment:	P1	Ontwerpend onderzoek. Kwalitatief. Verslaglegging met APA verwijzingen.
Tijdsduur:	nvt	
Wijze van toetsing:	Praktijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Nee	
Eindtermen:	Schooleigen PTA onderdeel: ondernemerschap	
Weegfactor:	20	

D5	HBO Module i.s.m. CHE	
Moment:	P2	Onderzoeken, verslag schrijven, presenteren, samenwerken, kennismaken HBO.
Tijdsduur:	nvt	
Wijze van toetsing:	Praktijk	
Type toets:	School Examen	
Herkansing:	Nee	
Eindtermen:	HBO PTA onderdeel: LOB, profiel E&M	
Weegfactor:	30	
